

Inauguració del monument a Fidel Aguilar a la Devesa de Girona, l'any 1930. De dreta a esquerra, l'alcalde, Francesc Coll Turbau; l'escriptor Carles Rahola; l'escultor Florenci Comas, i el pintor Francesc Gallostra.

Francesc Gallostra, pintor de Girona

Josep Clara

Francesc Gallostra i Verdala (Girona 1905-1974) és un nom que apareix a l'Enciclopèdia Espasa (1931), al diccionari Salvat (1931), al diccionari de J. F. Ràfols (1951) i a la Gran Enciclopèdia Catalana (1974). Va ser un pintor, de formació autodidacta, que durant els anys vint i trenta va assolir un cert relleu en l'àmbit ciutadà i en els ambients artístics de casa nostra, però —com tants altres homes de la generació cremada per la guerra civil—, la seva trajectòria fou desviada per les circumstàncies adverses. Les notes que hem confegit i que reportem ací volen ser una aproximació i un recordatori a l'home i a l'obra.

Fill d'un sastre del carrer de Besadó, Gallostra demostrà una vocació intensa per la pintura en una ciutat de botiguers i funcionaris, que topà amb les limitacions de

l'entorn. De ben jovenet ja freqüentà l'escola de belles arts, però tres fets ajuden a explicar la inclinació definitiva de Gallostra cap a la pintura: l'anada a la classe de Sebastià Pla Cargol al Grup Escolar, la contemplació dels pintors estrangers que captaven la ciutat monumental i la presència a Girona de Santiago Rusiñol.

La primera notícia que hem trobat de l'activitat pictòrica de Francesc Gallostra és l'exposició col·lectiva en què participà del 13 al 20 de juliol de 1922, a les Galeries Bells Oficis, de Girona, al costat de Poch, Martí Adroher (Girona 1905-1972) i Joan Turon (Girona 1905). La mostra, que aplegava d'altres manifestacions plàstiques com la fotografia i l'escultura, havia estat impulsada per la secció d'arts del GEiEG.

En el mateix context del GEiEG, entitat nascuda el 1919 per fomentar l'esport i la cultura, i de la qual Gallostra i el seu

pare eren els primers socis, el jove pintor va participar en els concursos dels anys 1924 i 1925. En la mostra de 1924, en què el també jove Salvador Dalí obtingué el premi extraordinari, a Gallostra li adjudicaren el primer premi de pintura per una obra sobre Sant Pere de Galligants. En el certamen de 1925 va rebre un altre premi de pintura.

Les primeres exposicions

La primera exposició individual que Gallostra va celebrar fou a l'Ateneu de Girona, del 10 al 22 d'abril de 1924. Hi presentà un total d'onze obres paisatgístiques, centrades a Girona, Sant Daniel i Barcelona. La crítica el deixà més com una promesa que com una realitat. Les paraules més dures les expressà N.U.R. a *Diario de Gerona* (25 d'abril de 1924): «Realment és una exposició atrevida i plena de gosadia, que en una altra ciutat ben orientada potser no s'haguera fet pública. Es veu, però, que a la nostra ciutat no ve d'aquí, o almenys a la secció d'art de dit Ateneu no s'amoinen gaire en escatir el valor de les obres d'un artista». Un altre glossador, F. R., per la seva banda, opinava que «si en alguna cosa havem de criticar l'obra del jove gironí, és particularment en la premsa que demostra té, per acabar les teles. En alguna d'elles, al costat d'una interpretació acurada i sincera, es veu l'acció barroera i precipitada del pinzell per enllestir-la» (26 d'abril de 1924). La conclusió de J. P. (Joaquim Pla) sembla més ponderada per valorar el que podia significar per al pintor de dinou anys aquella primera experiència: «En Gallostra és molt jove i aquesta exposició tan bella ens dóna molta confiança de que pot devenir un ver artista. És clar que, de moment, no surt ben enrodonida la seva personalitat i que s'hi endevinen, en alguns quadres, predileccions per maneres i tècniques alienes. Mes això, lluny d'ésser reprovable en un jove, és altament profitós: aprés aquest treball de garbell, la seva tècnica en sortirà enfortida i la seva personalitat artística hi adquirirà relleu» (27 d'abril de 1924).

El desembre de 1925 la seva obra –juntament amb la de Martí Adroher, Assumpció Cid, Eduard Fiol, Rafael

al Santuari dels Àngels

Masó i Adolf Fargnoli – s'incorporà al grup d'artistes gironins que exposaren a l'Ateneu d'Igualada. La mostra aglutinava, sota la direcció de l'arquitecte Masó, els noms representatius de la plàstica gironina del moment, a l'estil del que havia estat l'exposició de 1918 a les Galeries Laietanes de Barcelona, per bé que amb nous elements.

Gallostra tornà a exposar individualment a la sala de l'Ateneu de

Girona, del 28 d'octubre al 7 de novembre de 1926. Hi presentà deu obres: vuit paisatges de Girona, Barcelona i Peralada, i dues natures mortes. La crítica de mossèn Bolòs el tractà amb consideració: «No es pot dir que Gallostra sigui encara un pintor fet, però cada dia se li accentua més la personalitat. Gallostra triomfarà perquè té temperament i perquè dibuixa molt. I nosaltres voldríem que en la seva ascensió no perdés una altra característica que el personalitza: el seu gironisme. Voldríem que la formosa tela que titula «El campanar de Sant Feliu» esdevingués representativa d'un temperament artístic ben nostre» (*Diario de Gerona*, 4 de novembre de 1926).

De 1928 anotem la seva participació en l'Exposició Provincial de Belles Arts, organitzada a Figueres per la comissió d'art de les Fires de la Santa Creu, on –segons una crònica de l'acte– presentà tres olis ben efectistes, i una exposició individual a Sant Feliu de Guíxols, oberta el 21 de juliol. Segons una nota del periòdic *L'Avi Muné* (11 d'agost de 1928), el balanç fou molt positiu: «Èxit resonant i merescut va obtenir-lo el jove pintor gironí Francesc Gallostra. La seva exposició ha estat molt visitada i s'han venut algunes de les teles exposades. Gallostra –hauríem d'equivocar-nos molt–, és dels que farà camí».

Cartells dels Aplecs del GEiEG de 1931 i 1933, realitzats per l'equip Pep Colomer-Francesc Gallostra.

GRUP EXCURSIONISTA i ESPORTIU GIRONÍ IV APLEC maig 14

sardanes
acampada
cross
concursos
de corda
ramells
fotogràfic
i literari

al Santuari del Far

Pedret i Montjuïc, vistos per Francesc Gallostra.

Exposició a Barcelona i Madrid

Del 29 de desembre de 1928 a l'11 de gener de 1929 Gallostra exposà quinze quadres a les Galeries Laietanes, de Barcelona. Els temes escollits eren paisatges de Girona, Rupit i Sant Feliu de Guíxols, i un bodegó. A la presentació del catàleg Carles Rahola hi deia que l'exposició barcelonina «serà sens dubte una fita assenyalada en el camí de l'art que ha emprès en Francesc Gallostra conscienciosament» i desitjava que la mostra «fos un poderós estímul per a donar-nos tots els fruits de l'art que ens promet la seva joventut intel·ligent i fervorosa».

La crítica de la ciutat no negà les qualitats que ressaltava Rahola, però insistí novament que la pintura del nostre artista no era madura. Així, Carles Capdevila, crític de *La Publicitat* (11 de gener de 1929) apuntava: «En la pintura d'aquest jove gironí hi ha entusiasme, senzillesa i honestedat. Aquestes qualitats, però, no són suficients a determinar les qualitats «pictòriques» d'una pintura; són aspectes que decanten a la simpatia, però que poden deixar inactiva l'admiració. I en efecte: la pintura de Gallostra estimula preferentment la simpatia, perquè s'hi ende-

vina un esforç lleial, un desig elevat, a través d'una certa imperfícia una mica rude. La paleta té un punt d'agre, i la simplicitat no és ben bé aquella simplicitat atapeïda de suggestions, sinó la simplicitat tímida que neix de la falta de domini expressiu. En conjunt, doncs, aquesta exposició és una prometença plena de simpatia, avalada amb la garantia d'unes aptituds evidents, encara no explotades del tot».

Aquell mateix any 1929, el pintor Gallostra envià al Saló de Tardor, de Madrid, el quadre que representava la pujada de Sant Domènec, i va aconseguir un reconeixement de la crítica madrilenya.

Amics de les Arts

Gallostra figurà entre els impulsors d'Amics de les Arts, agrupació constituïda a Girona el març de 1929, per ajuntar els artistes i divulgar l'art. Entre les activitats organitzades per aquella entitat de vida curta cal remarcar dues exposicions col·lectives —una de primavera i l'altra d'hivern—, on no hi manca el nom del promotor. A la primera Gallostra exhibí dues obres de pintura titulades «Matí de primavera» i «Del meu balcó». L'activitat de l'entitat culminà amb l'erecció del

monument a Fidel Aguilar a la Devesa. Carles Rahola, en el moment d'ofrenar-lo a la ciutat en nom dels organitzadors, el 29 de juny de 1930, destacà que «si bé la ciutat ha donat la matèria, han sigut els Amics de les Arts, i especialment en Gallostra i en Comas, els que han sabut donar-li forma».

El paper de Gallostra va ser explicat pel mateix Rahola en una informació que publicà a *La Publicitat* aquell any: «Hem de dir que si Aguilar té el seu monument, és sobretot gràcies a un altre artista gironí: Gallostra Verdala (...) Gallostra, autor del projecte de monument, no s'ha pas donat vergonya d'anar de porta en porta, de trucar a les cases de tots els gironins de bona voluntat, a l'objecte de recaptar les quantitats necessàries. Incansable i coratjós, ha sabut acollir amb filosofia exclamacions reveladores de la ignorància en què alguns estaven sobre la vida i l'obra de Fidel Aguilar. I, per si això no fos prou, ha pres part en els treballs més humils i més feixucs, ajudant a transportar les pedres i altres materials i a bastir el monument».

Estada a Brussel·les

Per sortir de Girona, perfeccionar-se i aconseguir allò que els crítics li havien assenyalat com a indispensable per arrodonir el seu treball, Gallostra s'havia neguitejat moltes vegades. Anhelava veure i viure horitzons més amples. El 9 de setembre de 1929 havia cursat, precisament, una instància a la Diputació, en la qual feia constar que «desde hace algunos años viene dedicándose a la pintura del paisaje en esta provincia, habiendo obtenido lisonjeros éxitos y honrosos premios en diversas exposiciones colectivas e individuales celebradas en Barcelona, en esta ciudad y en otras poblaciones» i que «esta labor, a la que se ha consagrado por intensa vocación de su espíritu, la ha realizado con sólo su esfuerzo personal, sin contar con medios económicos que le permitieran concurrir a las academias de Bellas Artes y viajar y ponerse en contacto con las obras de los maestros que han inmortalizado la pintura en nuestra querida patria y en otros países». En conseqüència, sol·licitava «una pensión para continuar sus estudios de pintura en París, en la seguridad de que el solicitante corresponderá a la generosidad de la Diputación, contribuyendo, en la medida de sus fuer-

zas, al enaltecimiento del arte pictórico en esta ciudad y provincia».

Després d'un temps de vacil·lacions, el 3 de juny de 1930, la corporació provincial acordà –bo i considerant que el peticionari reunia mèrits suficients i no disposava dels mitjans econòmics per perfeccionar-se– concedir-li «una bolsa de viatge, de mil pesetas» per continuar els estudis pictòrics en un «centro adecuado de España o del extranjero».

Deu dies després de la inauguració del monument a Aguilar, el 9 de juliol de 1930, Gallostra va sortir de Girona en direcció a Brussel·les. Rahola, que glossà la sortida del pintor, li desitjà que tornés «sense perdre aquella punta d'ingenuïtat que tan bé escau al seu caràcter–, amb l'esguard poderosament enriquit, amb una tècnica segura i amb l'aptesa i ductilitat necessàries per a poder oferir a la nostra terra obres d'una visió, d'un mestratge i d'una empena personal indiscutibles». L'artista s'encaminà, primerament, cap a París, on visità el museu del Louvre, i Luxemburg, i s'instal·là, posteriorment, a Brussel·les per tal d'ingressar a l'Académie Royale des Beaux-Arts et Ecole des Arts Décoratifs. El 6 d'octubre va iniciar les classes com a alumne de «dessin d'après nature».

A Bèlgica, on participà en la fundació del casal català, coincidí un temps amb Pep Colomer (inscrit a la Maison des Artistes) i Martí Adroher (alumne de Les amis de l'effort), que s'hi havien desplaçat per ampliar l'horitzó i la tècnica artística.

Decorador i pintor

A la primavera de 1931, retornat a Girona poc abans de la proclamació de la II República, Gallostra s'associà amb Pep Colomer (Girona 1907-Figueres 1994) per dedicar-se a la decoració i al dibuix publicitari. L'anunci de l'actuació en aquesta tasca és inserit a *El Autonomista* del dia 30 d'abril de 1931 amb l'oferiment d'«anuncios de prensa, luminosos, murales y en vallas». A part dels anuncis comercials, els dos artistes s'encarregaren dels cartells que anunciaven els tradicionals aplecs del GEiEG, la decoració de botigues de Girona i altres poblacions i l'ornamentació de la Fira Comercial i Agrícola de Girona.

La seva concepció estètica, en la línia del racionalisme i de l'art-déco,

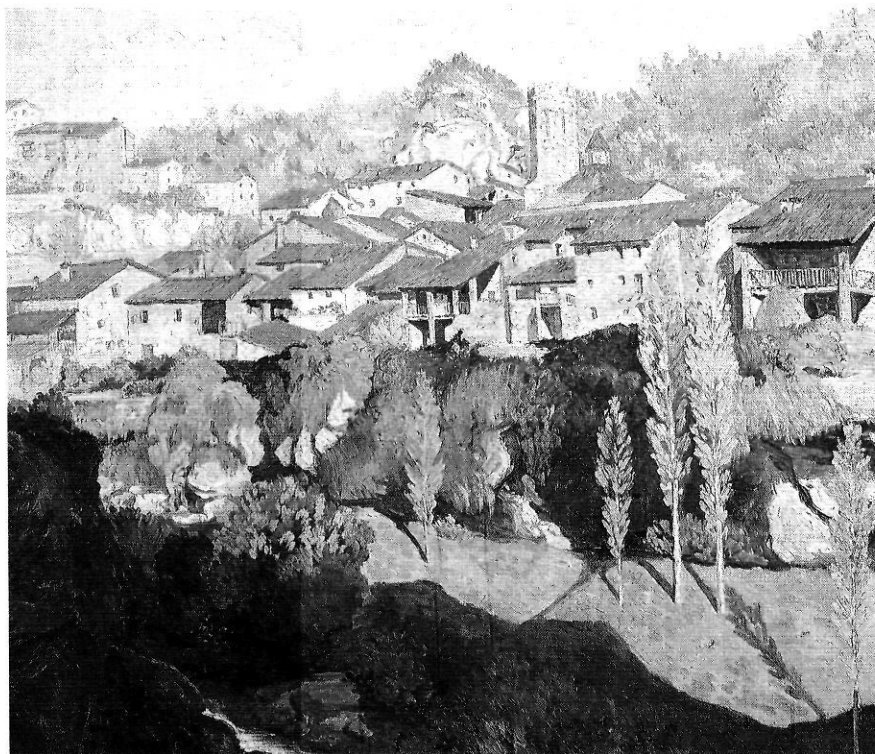

Una altra vista de Pedret, de Francesc Gallostra.

substituí la impulsada dins les coordenades del noucentisme per l'arquitecte Masó. Cal ressaltar, a més a més, la participació en diverses iniciatives culturals i en la fundació d'una llibreria-sala d'exposicions, denominada Garbí, on impulsaren el grup Els Íntims, patrocinador de manifestacions artístiques diverses (conferències, exposicions de pintura i escultura, concursos de fotografia, excursions, recitals, etc.). Això ens duu al record de Colomer quan ens el presenta com «iniciador a Girona de les primeres sessions de cinema d'avantguarda a l'Albéniz; organitzador a Girona de la primera Fira del Llibre».

Pel que fa a les manifestacions artístiques pròpies, Gallostra participà durant aquells anys en diverses exposicions col·lectives. La primera era una mostra de pintors catalans del moment, patrocinada pel seminari d'art de la facultat de filosofia i lletres de la Universitat de Barcelona i l'Ateneu de Girona, muntada el maig de 1933 al saló del Teatre Municipal, en la qual participaren –entre altres– Joaquim Mir, Joan Miró, Josep Obiols, Joaquim Sunyer i Josep M. de Togores. El quadre de Gallostra fou comentat per Joaquim Pla així: «Aquesta obra se

surt de la tònica general de la seva producció corrent; però em plau de debò, per la tonalitat tan equilibrada de la mateixa i per l'encert de la composició». La segona se celebrà a la mateixa sala de la llibreria Garbí, i comptà amb la participació de Josep Pujol, Martí Adroher, Pere Perpiñà, Tomàs Colomer, Pep Colomer, Francesc Gallostra, Joan Antoni Rodríguez i Esteve López. Aleshores, Joaquim Pla va comentar així les obres de Gallostra exposades: «Gallostra exposa el seu ja conegut quadre Processó de Corpus. La concepció d'aquesta obra és elogiable, car respon a un dels espectacles més colorits que poden apreciar-se a Girona. La tècnica és simpàtica i serien fàcilment esmenables petites falles de perspectiva que es noten en el mateix. L'altra obra de Gallostra, Palau del Vescomtat, té trossos perfectes: ens plauria, però, que tingués més volum, cosa que no seria difícil donar-li, reforçant un xic les ombres moradenques, excessivament pàl·lides, en una tonalitat més blavissa» (*L'Autonomista*, 23 de març de 1934). Finalment, abans de l'esclat de la guerra civil, el 12 de juliol participà en l'Exposició Comarcal d'Art, organitzada a Palafrugell per l'Agrupació Artística Costa Brava.

Rupit, paisatge a l'oli de Francesc Gallostra (1928).

La incidència política

Pep Colomer, durant els anys 1932 i 1933, va col·laborar amb el Bloc Obrer i Camperol, el partit més radical del moment. Gallostra va ser moderat: milità en Acció Catalana Republicana. El 1934 va formar part de la candidatura que presentà el seu partit per a les eleccions municipals. Atesos els resultats aconseguits, ACR no va tenir representació a la casa de la ciutat fins que el trasbals de la guerra civil va trastocar el sistema de representació.

La implicació en la vida col·lectiva, però, va dur-lo per camins de compromís. Arran dels fets d'octubre de 1934, Gallostra va ser detingut i posat a disposició del jutge militar Alfonso Bacquellaine (*L'Autonomista*, 31 d'octubre de 1934), i en moments crítics de la vida ciutadana, el primer d'abril de 1938, Gallostra entrà a l'ajuntament en qualitat de regidor, càrrec que va detenir fins que al setembre d'aquell any perquè hagué d'incorporar-se a l'exèrcit. Aquest fet l'allunyà també del professorat de l'Escola de Belles Arts de Girona, on havia accedit el mateix 1938, poc temps abans de la crida militar.

Gallostra s'encarregà també de la Secretaria del comitè de la vegueria de Girona dels Amics de l'URSS, constituït el 1937. Aquesta institució era presidida pel diputat Miquel Santaló, i en formaven part com a vocals, Martí Jordi Frigola (comissari delegat de la Generalitat), Amadeu Oliva (comissari d'Ordre Públic), Joaquim Bohigas (president de l'Audiència) i Josep Aguilera (artista pintor).

El seu compromís antifeixista es manifestà així mateix en dues exposicions col·lectives més. Una fou la muntada a profit del Socors Roig Internacional, oberta el 26 de setembre de 1936 a la sala de la Rambla, en la qual participaren –entre altres– Martí Adroher, Josep Aguilera, Ramon Casabò, Miquel Casadevall, Josep Claret, Artur Oliva, Pere Perpiñà, Josep Colomer, Eduard Fiol, Gómez Alarcón, Gómez Martínez, Sánchez Fernández, Antoni Varés, etc. El quadre concret de Gallostra era sobre el «Palau del Vescomtat». Una altra, celebrada el setembre de 1937, també a la sala de la Rambla, va ser a benefici de la Creu Roja, i entre els participants també hi havia Gómez Martínez i Josep Jambert.

En conjunt, no va tenir una actuació política destacada, però a l'hora de l'èxode republicà fou dels qui abandonaren la ciutat per por a les represàlies. Durant el seu exili a França va viure a Cognac, on nasqueren els seus fills Adelina (1940) i Jordi (1944), i no deixà de pintar i de fer algunes exposicions. L'estada fora de Girona durà fins al 1950.

Retorn i parèntesi

El desembre de 1950 Gallostra reaparegué momentàniament en la vida artística ciutadana.

L'exposició va ser ben acollida pel crític del diari local –Argos, és a dir, mossèn Bolòs–, el qual ja li coneixia l'obra primerenca:

«De este pintor conocíamos sus, diríamos, balbuceos de juventud, incubados dentro del ambiente y del paisaje gerundenses. Desde entonces han pasado ya muchos años y el artista ha tenido ocasión de enfrentarse con otros temas y experimentar la influencia de otras escuelas, lo cual ha dado por resultado que ahora nos presente una pintura muy diferente de la que le conocíamos, y visiblemente mejorada en el dibujo sobre todo y en la tendencia a un impresionismo discreto mediante el juego de los colores a veces ponderado, a veces algo fantástico.»

No anda por los derroteros del llamado arte nuevo, sino que se mantiene fiel a los cánones de la pintura realista sin que ello signifique una copia servil de la naturaleza. Pintura directa, sin complicaciones y de tono agradable por lo correcta y por los asuntos de su preferencia susceptibles de adaptarse al gusto del espectador de nuestras latitudes» (*Los Sitios*, 29 de desembre de 1950).

La crítica no va ser-li adversa, però la situació general del país feia que els artistes no poguessin viure exclusivament del producte. Així, doncs, el 1951 Gallostra va haver de deixar de pintar perquè calia guanyar-se la vida i la pintura no donava per a això. Treballà d'agent comercial fins que es jubilà, i s'apartà pràcticament de totes les activitats pictòriques, de manera que fins i tot deixà de contemplar les exposicions d'altri. Ens consta, però, que practicà la fotografia –una afició que no era nova per a ell– i que el 1967 participà en el concurs fotogràfic convocat arran de la inau-

guració de l'aeroport de Girona-Costa Brava. El 1969, finalment, el seu nom tornà a sonar en el concurs provincial d'art, de la Diputació, perquè hi presentà un oli. Alliberat de la feina quotidiana per aquelles dates pogué agafar els pinzells una altra vegada, i poc després, el gener de 1971, va donar a conèixer, novament, la seva obra a la sala de la Rambla.

El crític del diari local –Àlex, és a dir, Mariano Oliver– acollí la mostra amb l'alegria i l'entusiasme d'haver retrobat un amic perdut: «Pese a que, en la exposición del amigo Gallostra y Verdala, hay muchos cuadros de excelente factura y de una entonación cromática que ya quisieran para sí muchos pintores que se consideran importantes; pese a que, en conjunto, la exposición es un muestrario de lo que puede la mano diestra de un paisajista; pese a que uno se queda embobado ante la destreza del trazo, la seguridad en conseguir la hondura del campo y la facilidad en certificar un buen dibujo en los cuadros de tema urbano, preferimos dejar de lado lo que podríamos llamar nuestra función crítica y saludar, alborozados, desde estas páginas, el nacimiento de un pintor que habíamos perdido y ha sido hallado por gracia de su propio esfuerzo y su tesón después de haber tenido que dejar los pinceles durante tanto tiempo. Ni los años, ni los trabajos pasados, ni las contrariedades han privado al pintor de seguir, con vitalidad juvenil, un quehacer que, un día lejano, tuvo que dejar» (Los Sitios, 24 de gener de 1971).

La premsa, com el 1950, va tractar-lo correctament. María Alonso, fins i tot, l'entrevistà per recordar els passos artístics anteriors. El titular era ben expressiu: «Fui el primer gerundense que cogió el caballete y lo plantó en la calle» (Los Sitios, 24 de gener de 1971). Però divuit anys no passen debades, i tots els condicionaments vitals –especialment el pes dramàtic de la guerra civil– no podien deixar d'afectar l'evolució pictòrica de Gallostra. L'artista, que havia estat un home inquiet al decenni dels vint i trenta, reapareixia en un context poc adequat per a triomfar. Va morir, a Girona mateix, tres anys després, el 5 d'octubre de 1974, envoltat de silenci. Només el recordatori de Pep Colomer en el catàleg de la II Mostra Provincial d'Art, celebrada aquell mateix

Catàleg oficial

Francesc Gallostra va participar, conjuntament amb Pep Colomer, en l'organització de les primeres Fires Comercials de Girona i en el disseny dels seus cartells, estands i altres elements decoratius.

mes a la Fontana d'Or, deixà constància del seu traspàs i de la seva manera de ser, fidel als ideals, a la ciutat i a la pintura. De llavors ençà, només en comptades ocasions hom ha pogut contemplar la seva obra: el 1984, arran de l'exposició «La imatge de la ciutat», muntada al Museu d'Art durant els mesos de març a agost, que oferí un dels seus temes preferits: la visió del Ter a Pedret, amb la muntanya de Montjuïc de fons, i el 1994 en la mostra «75 anys d'art a Girona», organitzada per commemorar els 75 anys del GEiEG.

Per acabar

Francesc Gallostra fou, fonamentalment, un pintor de paisatges. Girona, Sant Daniel, Barcelona, Peralada, Rupit, Sant Feliu de Guíxols, Canet d'Adri, etc. li forniren paratges lluminosos i bucòlics, adequats per a captar-los dins les coordenades del postimpressionisme, amb un deix de tímidesa però amb una bona base de dibuix.

La seva trajectòria com a pintor va iniciar-se de manera prometedora.

Era un noi jove, inquiet, treballador, capaç de despertar simpatia. Que tenia una bona predisposició personal és evident en molts sentits. Però, per una colla de raons individuals i col·lectives, el pintor no pogué superar la fase de ser considerat un autodidacta i una promesa. Durant el temps republicà, el seu treball passà de la tela a la vida comercial de la ciutat i, al final, la guerra civil ho espatllà tot. El Gallostra del retorn, malgrat que donà proves de la seva tenacitat i que no va perdre la il·lusió juvenil, fou un home d'una altra època, menystingut i oblidat, que s'hagué de guanyar el pa per altres camins. En tot cas va ser un pintor «d'abans de la guerra», d'un temps diferent, que no podia competir amb la Girona del «desarrollo», que ja tenia els seus pintors preferits i un gust estètic diferent.

En tot cas, però, el nom de Gallostra és un dels que no pot mancar en la història de la pintura gironina del segle XX i en la dels homes que, a la seva manera, també «bastiren» la ciutat d'una època.

Josep Clara és historiador.